

บทที่ 5

ปัญหาและแนวโน้มของการอาชีวศึกษา

5.1 สภาพปัญหาและการปรับปรุงแก้ไข

5.1.1 ปัญหาและอุปสรรคของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แผนพัฒนา ฉบับที่ 1 มีปัญหาดังนี้ คือ

1. อัตราส่วนการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษา และมีเพียงร้อยละ 6 ทำให้เป็นผลกระทบท่อการผลิตกำลังคนระดับกลางและระดับสูง ซึ่งประเทศกำลังซาคแกลนเป็นอันมาค
2. การศึกษาทั้งแ้ระดับประถม 5 ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นับว่าโรงเรียนราษฎร์มีบทบาทสำคัญ เพราะมีนักเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก การวางแผนพัฒนาการศึกษาในระดับนี้จะทองเพ่งเล็งในเรื่องมาตรฐานของโรงเรียนราษฎร์เป็นอย่างมาก
3. ในระดับอุดมศึกษา มีอาจารย์พิเศษเกือบร้อยละ 30 แสดงให้เห็นชัดถึงการขาดแคลนอาจารย์และจะเป็นปัญหาสำคัญในการขยายปริมาณการผลิตนักวิชาการสาขาต่าง ๆ

แผนพัฒนา ฉบับที่ 2 มีปัญหาดังนี้ คือ

1. การขาดแคลนครู-อาจารย์ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูวุฒิวิชาชีพช่างแขนงต่าง ๆ และในคานเกษรกรรม สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการที่ครูลาออกไปทำงานกับเอกชน เพราะได้รับค่าตอบแทนสูงกว่าเงินเดือนที่ได้รับจากรัฐ
2. ปัญหาของโรงเรียนเกษรกรรม นอกจากการขาดแคลนครูที่มีวุฒิทั้งกล่าวแล้ว โรงเรียนเกษรกรรมยังขาดแคลนบุคลากรในคานเกษรกรรมในแขนงวิชาการปรับปรุงที่ดิน การสร้างและจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการทดลองทางเกษรกรรม และขาดเจ้าหน้าที่ซึ่งรู้เทคนิคในการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรกลการเกษร นอกจากนั้นยังขาดการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยส่งเสริมการเกษรของกระทรวงเกษร จึงทำให้การเร่งรัดคุณภาพโรงเรียนเกษรกรรมดำเนินไปล่าช้ากว่าที่ควร เพราะขาดการสาธิต และการฝึกภาคปฏิบัติที่จำเป็น

3. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา โรงเรียนอาชีวศึกษาในโครงการเงินกู้ 25 แห่ง ตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 2 ประสบปัญหาและอุปสรรคบางประการ เนื่องจากขาดประสบการณ์ในระยะเริ่มแรก ได้แก่ ความล่าช้าในการออกแบบก่อสร้าง การประมูล และการก่อสร้างอาคารเรียน รวมทั้งปัญหาในเรื่องการสั่งซื้อ และติดตั้งอุปกรณ์การสอน และการฝึกในโรงงานต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องสั่งจากต่างประเทศตามหลักเกณฑ์เงินกู้จากธนาคารโลก อันเป็นเหตุให้โรงเรียนเปิดทำการสอนไม่ได้ตามเวลาที่กำหนดไว้ในแผนฯ

แผนพัฒนา ฉบับที่ 3 มีปัญหาดังนี้ คือ

1. ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา การที่โรงเรียนอาชีวศึกษาและสถาบันที่สอนวิชาชีพชั้นสูงขยายปริมาณการรับนักเรียนเพิ่มขึ้น แต่ไม่สามารถเพิ่มเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้เท่าที่ควร จึงทำให้คุณภาพของการศึกษาไม่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น
2. ปัญหาด้านการผลิต เนื่องจากไม่ทราบความต้องการกำลังคนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ที่แน่นอน ทำให้การเปิดสอนสาขาวิชาชีพต่าง ๆ บางสาขาวิชาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
3. ปัญหาด้านครู สถาบันที่สอนวิชาชีพประสบปัญหาในการขาดแคลนครูช่างบางสาขาวิชา

แผนพัฒนา ฉบับที่ 4 มีปัญหาดังนี้ คือ

1. ปัญหาโดยส่วนรวม
  - 1.1 การอาชีวศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ทั้งในกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น แต่ในการดำเนินงานไม่มีการประสานงานกัน ทั้งในด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน ทำให้ขาดเอกภาพในค่านโยบาย และการวางแผน
  - 1.2 ปัญหาความต้องการทางการศึกษาของสังคมมีมากขึ้น เริ่มตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมา ทำให้มีความจำเป็นต้องเปิดสอนในภาคบ่ายทั้งระดับ ปวช. และ

ปวส. เป็นเหตุให้เกิดปัญหาค่านางนประมาณ บุคลากร เครื่องมือ เครื่องจักร รวมทั้ง
 ปัญหาการว่างงาน

2. ปัญหาในค่านของการอาชีวศึกษา

2.1 เนื่องจากหน่วยปฏิบัติกำลังอยู่ระหว่างการจัดทำหลักสูตรมาตรฐาน
 จึงยังไม่สามารถหาเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมในขณะใดขณะหนึ่งสำหรับการอาชีวศึกษาได้
 เช่น เกณฑ์เกี่ยวกับ ครูภัณฑ์ ครูคือนักเรียน ฯลฯ ซึ่งมีผลต่อการจัดสรรบุคลากร เครื่องมือ
 เครื่องจักร ฯลฯ ทำให้มีผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษามาก

2.2 ปัญหาค่านคุณภาพครู เนื่องจากครูมีโอกาสได้รับการพัฒนาใน
 ค่านความรู้ และทักษะใหม่ ๆ น้อยมาก

2.3 ปัญหาการศึกษาและการมีงานทำ ซึ่งเชื่อมโยงกับปัญหา ดังต่อไปนี้

ก. หลักสูตรยังมีเนื้อหาสาระในวิชาสามัญค่อนข้างมาก และเน้น
 การเรียนการสอนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติค่านวิชาชีพ ทำให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา
 ขาดความรู้ทางค่านวิชาชีพไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระได้ ทำให้เกิดปัญหาการ
 ว่างงาน

ข. ปัญหาค่านกำลังแรงงาน การเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้กำลัง
 แรงงานของประเทศเพิ่มขึ้น การอาชีวศึกษาเป็นการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับ
 ความต้องการของท้องถิ่น และประเทศ แต่เท่าที่ผ่านมายังไม่มีความสอดคล้อง
 ระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้แรงงาน ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ

3. ปัญหาค่านการลงทุน การลงทุนค่านอาชีวศึกษาเป็นการลงทุนสูง และ
 เนื่องจากไม่มีหลักสูตรมาตรฐานที่เหมาะสมของแต่ละประเภทวิชา จึงทำให้ไม่สามารถ
 กำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมในเรื่องค่าจ้าง ๆ ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมาสำหรับ
 การอาชีวศึกษา จึงนับว่าไม่เหมาะสมนัก

4. ปัญหาค่านนิยมปริญญา การอาชีวศึกษานั้นเป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งฝึกให้
 ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญที่จะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่าง

แท้จริง ไม่ว่าจะเข้ารับราชการ เข้าสู่วิศวกรรมหรือประกอบอาชีพอิสระ แต่ที่ผ่านมามีปรากฏว่า ผู้ที่จบการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป

5. ปัญหาการประเมินผล เนื่องจากการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเห็นได้จากการขาดแคลนข้อมูล และการรายงานผลของแผนงานโครงการต่าง ๆ ทุกระดับตั้งแต่หน่วยงานวางแผนกลาง ระดับกระทรวง และระดับท้องถิ่น

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 มีปัญหาดังนี้ คือ

ปัญหาและอุปสรรคด้านปริมาณ ปรากฏว่า การจัดการอาชีวศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจาก

(1) การพัฒนาทางวิชาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีผลกระทบต่อสภาพงานลักษณะอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว และการปรับปรุงเพื่อพัฒนาทางการศึกษาที่โตช้าไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง เป็นผลให้การผลิตกำลังคนของการอาชีวศึกษาบางส่วนไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น

(2) ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาระดับ ปวช. มีอัตราการเรียนต่อค่อนข้างสูง

(3) ความต้องการทางสังคม ค่านิยมของผู้ปกครอง และนักศึกษายังมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เท่าที่มีโอกาสและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่จะศึกษาเอื้ออำนวย จึงทำให้เกิดแรงผลักดันให้สถานศึกษาต้องขยายการรับนักศึกษามากกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

(4) รัฐยังไม่ได้กำหนดมาตรการและแนวทางที่ชัดเจนในการให้เอกชนเข้ามาร่วมจัดการอาชีวศึกษาในประเภทและสาขาวิชาใด ทำให้เอกชนมุ่งจัดเฉพาะประเภทและสาขาที่ลงทุนน้อย หรือสาขาที่สังคมมีความต้องการสูง ทำให้มีผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาดังกล่าวเกินความต้องการ

(5) ขาดการติดตามผู้สำเร็จอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง เพื่อจะนำมาพิจารณา กำหนดเป้าหมาย และปรับปรุงการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ

ปัญหาและอุปสรรคด้านคุณภาพ มีปัญหาอันเนื่องมาจาก

(1) ปัญหาโครงสร้างหลักสูตรยังมีข้อควรไต่ถามควรทบทวนและปรับปรุง ทั้งในค่านับวิชา จุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอน การบริหาร การดำเนินการตามหลักสูตร และการประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจาก

1.1 วัตถุประสงค์และนโยบายของการอาชีวศึกษาที่เป็นอยู่แล้วในปัจจุบัน ยังไม่ชัดเจน ในเชิงนโยบายระดับชาติ ยังผลให้การพัฒนาในแง่จุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอน การบริหาร การดำเนินงานตามหลักสูตร และการประเมินผลยังไม่สอดคล้องกัน

1.2 กระบวนการพัฒนา การบริหารและการจัดหลักสูตรมีข้อจำกัดในเรื่องขั้นตอน และกระบวนการในการจัดหลักสูตร

1.3 การประสานงานระหว่างหน่วยงาน การจัดหาระบบข้อมูลของสถานศึกษา สถานประกอบการ หน่วยงานสำรวจตลาดแรงงานยังไม่ดีพอ

1.4 การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน ยังมีข้อจำกัดทั้งในค่านับหน่วย และงบประมาณ ทำให้การเรียนการสอนเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ทำให้ผู้ศึกษาขาดฝีมือในระดับเริ่มแรกที่จะเข้าทำงานในโรงงาน

(2) การขาดเกณฑ์มาตรฐานแรงงานฝีมือระดับต่าง ๆ ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจาก ยังไม่มีระบบรับรองมาตรฐานการศึกษาที่จะประเมินคุณภาพและการจัดการศึกษาอบรม ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งระหว่างสถานับการศึกษาวิชาชีพของรัฐ และระหว่างสถานับการศึกษาวิชาชีพของรัฐ และเอกชน

(3) อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ ไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนนักศึกษา ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก

3.1 จากการศึกษาปริมาณรับนักศึกษาตามความต้องการของสังคม ทำให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนไม่อาจจัดเครื่องมือ อุปกรณ์การศึกษา บุคลากรต่าง ๆ ได้ทันกับการเพิ่มของนักศึกษา

3.2 ขาดงบประมาณเพื่อการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์การศึกษา ในบางสาขาวิชาซึ่งต้องลงทุนสูง เมื่อวิทยาการและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ศึกษามาพัฒนาการเรียนการสอนได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

3.3 การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่มีอยู่ในสถานศึกษา ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดการซ่อมแซม บำรุงรักษา

(4) การขาดแคลนครู-อาจารย์ และคุณภาพของครู-อาจารย์ในบางสาขา เช่น สาขาไฟฟ้ากำลัง สาขาวิศวกรรมเคมี สาขาวิศวกรรมเครื่องกล ข่างยนต์ สาขาวิศวกรรมโยธา สาขาวิศวกรรมชลประทาน สาขาช่างอิเล็กทรอนิกส์ สาขาช่างถ่ายภาพ สาขาประณีตศิลป์ สาขาช่างสำรวจ ก่อสร้าง สาขาสัตวแพทย์ สาขาการบริหาร โรงแรม สาขามัณฑนศิลป์ สาขาศิลปกรรม ปฎิมากรรมสากล สาขา Computer และ สาขา Automation and Control technique ฯลฯ ทั้งนี้สาเหตุมาจาก

4.1 การผลิตครู-อาจารย์ สายวิชาชีพ ผลิตได้น้อย ยังไม่เพียงพอ และบางสาขาขาดมีความต้องการสูง และให้รายได้สูงกว่าการเป็นครู-อาจารย์

4.2 ระบบการคัดเลือกครูในสาขาที่ขาดแคลนยังไม่เหมาะสม

(5) จากการศึกษา และประเมินผลโครงการวันนักพมแรงงานแห่งชาติ ของคณะกรรมการฝ่ายการศึกษาและประเมินผลวันนักพมแรงงานแห่งชาติ พบว่า ในการรับสมัครสำเร็จการศึกษาเข้าทำงานของสถานประกอบการ ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ เช่น ต้องมีประสบการณ์ มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ชีวประวัติย่อหรือจัดรายนามที่ได้ผ่านการเกณฑ์ทหารแล้ว ฯลฯ ทำให้เป็นข้อจำกัดในการมีงานทำของผู้ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

ด้านปริมาณ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) ให้อัตราการเพิ่มนักศึกษาในสาขาวิชาที่เกินความต้องการ และขยายการผลิตนักศึกษาในสาขาที่ขาดแคลน

(2) ควรเปิดสาขาวิชาใหม่ ๆ ที่คาดว่าจะมีความต้องการเพิ่มขึ้น

(3) ควรให้นำผลการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาล และเอกชน เพื่อพัฒนาการอาชีพ (กรอ.พอ.) มาประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนา การอาชีวศึกษา และแนวทางแก้ไข

(4) ควรมีองค์กรที่รับผิดชอบในการจัดทำ และประสานแผนการ จัดการศึกษาที่ชัดเจน เพื่อควบคุมการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ทั้งด้านปริมาณ และ คุณภาพ รวมทั้งชี้ให้เห็นข้อเสียหายนที่จะเกิดขึ้น หากไม่ดำเนินการตามแผนฯ

(5) ควรมีการกำหนดนโยบายและสัดส่วน แนวทางในการที่จะให้ เอกชนเข้ามาร่วมจัดการอาชีวศึกษาอย่างชัดเจน สาขาใดที่เอกชนจัดได้ก็ควรช่วย ส่งเสริม และรัฐไม่ควรขยายหรือจัดเพิ่มขึ้นมาอีก

(6) ควรมีระบบการติดตามผู้สำเร็จอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมา ปรับปรุงการผลิตกำลังคน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอยู่เสมอ

(7) ควรเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคุณสมบัติ สมรรถภาพ ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาต่าง ๆ เพื่อให้ธุรกิจเอกชนได้ทราบและเข้าใจอย่าง กว้างขวาง และทั่วถึง

ด้านคุณภาพ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรปรับปรุงหลักสูตร และวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ เหมาะสมกับระดับ และประเภทการศึกษา โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการ สร้างงานเพื่อประกอบอาชีพอิสระได้ด้วย

(2) ควรจัดอุปกรณ์ สถานที่ฝึกให้เพียงพอและให้นักศึกษาได้มีโอกาส ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชน

(3) ควรมีการติดตามประเมินผล ผู้สำเร็จการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาปรับปรุงหลักสูตรการผลิตให้ทันสมัยอยู่เสมอ

(4) ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานฝีมือระดับต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษา มีเกณฑ์ที่จะยึดในการจัดการศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนให้ได้มาตรฐานที่จะเข้าสู่ตลาด แรงงาน

(5) ควรหาทางให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการฝึกงานให้กับ
นักศึกษา

(6) ควรกำหนดเป็นนโยบายให้มีการปรับค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม
ให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาในสัดส่วนที่สูงขึ้น

(7) ควรกำหนดแนวทางการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด

(8) ควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของครุภัณฑ์ เครื่องมือ เครื่องใช้
และอาคารสถานที่ ในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา เพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐาน
และเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณในแต่ละสถานศึกษาให้ทัดเทียมกัน

(9) ควรให้ทุนการศึกษาครูอาชีวศึกษาในสาขาที่ขาดแคลน โดยมีสัญญา
ผูกมัดให้จบการศึกษาแล้วกลับไปเป็นครู

(10) ควรมีระบบการพัฒนาคุณภาพครู-อาจารย์เพื่อเพิ่มวุฒิ และ
สมรรถภาพในการสอน

(11) ควรหาวิธีการที่เหมาะสมในการ คัดเลือกบุคคลเข้าเป็นครูใน
สาขาที่ขาดแคลน

(12) ควรส่งเสริมให้สถานศึกษารับงานจากภายนอกมาทำได้ เพื่อให้
นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และครู-อาจารย์
ได้มีงานพิเศษทำ และมีรายได้นอกเหนือจากเงินเดือนปกติ เพื่อเป็นการดึงดูด
ครู-อาจารย์ในสาขาที่ขาดแคลนให้คงทำงานครู

ปัญหาอุปสรรคของการอาชีวศึกษาโดยส่วนรวมและแนวทางแก้ไข

ปัญหาของการอาชีวศึกษาในปัจจุบันโดยส่วนรวม และแนวทางแก้ไขปัญหาคังกล่าว มีดังนี้.—

1. ปัญหาการขาดเอกภาพในค่านโยบายและการวางแผน สืบเนื่องจาก การโอนวิทยาลัย จำนวน 28 แห่ง ไปสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในปี 2519 นั้น วิทยาเขตทั้ง 28 แห่ง เปิดสอนในระดับ ปวช. และ ปวส. เป็นส่วนใหญ่ ส่วนระดับปริญญาตรี เปิดเป็นคณะในบางวิทยาเขตเท่านั้น ดังนั้น ในการกำหนดค่านโยบาย เพื่อการวางแผนการผลิตนักศึกษา รวมทั้งการบริหารงานของการอาชีวศึกษา จึงขาด เอกภาพ เนื่องจากมีหน่วยงานบริหารระดับนี้หลายหน่วยงาน

แนวทางแก้ไขปัญหา

เรื่องเอกภาพในค่านโยบายและการวางแผน หน่วยงานที่จัดการอาชีวศึกษา อันได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย นำที่จะดำเนินการเพื่อก่อให้เกิด เอกภาพขึ้น โดยร่วมประสานกับหน่วยใช้แรงงานด้วย

2. ปัญหาทางค่านิยม เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2519 เป็นต้นมา ได้เกิดความกดดันทางค่านิยมที่จะต้องเปิดสอนในภาคค่ำ ทั้งระดับ ปวช. และ ปวส. ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทำให้เกิดปัญหาค่านิยมประมาณ บุคลากร เครื่องมือเครื่องจักร และปัญหาค่านิยมของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งกลายเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา รวมทั้งปัญหาการว่างงานด้วย และในปีการศึกษา 2524 คาดว่าจะมีนักเรียน ม.4 ตามหลักสูตรใหม่เพิ่มขึ้นในอีกประมาณ 317,800 คน ซึ่งจะต้องขยายการรับนักเรียนอาชีวศึกษา อย่างแน่นอน ถ้าไม่มีมาตรการแก้ปัญหาคังกล่าว คาดว่าจะเกิดปัญหามากขึ้นสำหรับการอาชีวศึกษา

แนวทางแก้ไขปัญหา

เรื่องปัญหาทางค่านิยมที่กดดันให้สถานศึกษาต้องขยายปริมาณการรับนักศึกษาอย่างรวกเร็ววันนั้น จะต้องแก้ไขที่ปัญหาของการศึกษาโดยตรงเป็นประเด็นแรก โดยมีการจัดทำหลักสูตรมาตรฐานซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาคืออื่น ๆ ในสถานศึกษาเป็นผลต่อการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา นอกจากนี้รัฐควรจะต้องพัฒนางานด้านอื่น ๆ ทั้งในค่านิยมเศรษฐกิจ สังคม และการสาธารณสุขไปทั่วกันไปด้วย เพื่อให้สภาพแวดล้อมมีส่วนเอื้อต่อการเรียนรู้ของประชาชน

3. ปัญหาในตัวของการศึกษาเอง

3.1 เนื่องจากหน่วยปฏิบัติกำลังอยู่ระหว่างการจัดทำหลักสูตรมาตรฐาน จึงทำให้ไม่สามารถหาเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมในขณะใดขณะหนึ่งสำหรับการอาชีวศึกษาได้ เช่น เกณฑ์เกี่ยวกับครุภัณฑ์ ครูท่อนักเรียน ชั่วโมงการสอนของครู เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการจัดสรรบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ ฯลฯ ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษาคงมา

3.2 ปัญหาทางค่านิยมคุณภาพครู เนื่องจากการฝึกอบรมครูและการลาศึกษาต่อของครูยังอยู่ในอัตราส่วนที่ต่ำอยู่ และการลาศึกษาที่ก่อนนั้นยังไม่ตรงกับวุฒิ

3.3 ปัญหาการศึกษาและการมีงานทำ เมื่อพิจารณาถึงปัญหานี้แล้ว มักจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาคืออื่น ๆ ที่เกี่ยวพันเชื่อมโยงกัน คือ

ก. ปัญหาสืบเนื่องจากหลักสูตรเก่าที่เน้นเนื้อหาสาระในวิชาสามัญมากกว่าเน้นการฝึกหัดการปฏิบัติทางค่านิยมวิชาชีพ ทำให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาขาดความรู้ทางค่านิยมวิชาชีพ ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน

ข. ปัญหาค่านิยมกำลังแรงงาน การเพิ่มขึ้นของประชากรที่ผ่านมาแล้ว ทำให้กำลังแรงงานของประเทศเพิ่มขึ้น การอาชีวศึกษาเป็นการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและประเทศ แต่เท่าที่ผ่านมายังไม่มีข้อมูล และการประสานงานระหว่างผู้ผลิต และผู้ใช้กำลังแรงงาน ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ

แนวทางแก้ไขปัญหา

1. จัดทำหลักสูตรมาตรฐานที่มุ่งเน้นการฝึกวิชาชีพอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้สำเร็จสามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระได้
2. ควรมีข้อมูลความต้องการครูในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดนโยบายเพื่อการลาศึกษาต่อ และการปรับปรุงคุณภาพของครู โดยเน้นหนักในการฝึกอบรมครูด้วย
3. ปัญหาการศึกษาและการมีงานทำ หลังจากปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรมาตรฐานให้สนองความต้องการตลาดแรงงานในท้องถิ่นอย่างแท้จริงแล้ว ภาครัฐควรสนับสนุนการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท เพื่อสร้างตลาดแรงงานในท้องถิ่นให้ประชาชนมีงานทำมากขึ้น
4. ปัญหาค่านงบประมาณ การลงทุนทางด้านอาชีวศึกษาเป็นการลงทุนสูง ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบันนี้ เนื่องจากไม่มีหลักสูตรมาตรฐานของแต่ละประเภทวิชาที่แน่นอนแล้ว จึงทำให้ไม่สามารถกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณที่แล้มา สำหรับการอาชีวศึกษาจึงนับว่าไม่เหมาะสมนัก ซึ่งปัญหานี้ฝ่ายปฏิบัติ อันได้แก่ กรมอาชีวศึกษา และวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ได้มีการพิจารณาจัดทำอย่างเร่งด่วน แต่เนื่องจากขาดเอกภาพจึงกล่าวแล้ว อาจจะทำให้ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาในระดับนี้ได้

แนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาค่านงบประมาณ ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณทางด้านอาชีวศึกษาให้เพิ่มขึ้น เพราะการอาชีวศึกษาเป็นการผลิตกำลังคนระดับกลางในการพัฒนาประเทศเท่าที่ผ่านมานั้น ผู้สำเร็จยังไม่มีคุณภาพนัก ซึ่งจะเห็นได้จากปัญหาการว่างงานอยู่ในขณะนี้ ดังนั้น ภายหลังจากการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานเพื่อปรับปรุงการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีระบบแล้ว นำที่จะได้รับการสนับสนุนในค่านงบประมาณเพิ่มขึ้นเพื่อการกระจายการจัดสรรทรัพยากรให้เสมอภาคกัน เนื่องจากจะเห็นได้ว่าว่างบประมาณ

ทางการอาชีวศึกษาในช่วงแผน 4 เฉลี่ยร้อยละ 6.5 ต่อปี ของงบประมาณการศึกษาทั้งหมด ระดับมัธยมศึกษาเป็นร้อยละ 17.9 และระดับอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย) เป็นร้อยละ 13.3 ของงบประมาณการศึกษาทั้งหมด

5. ปัญหาค่านิยมปรีชา การอาชีวศึกษานั้นเป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญ ที่จะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเข้ารับราชการเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือประกอบอาชีพส่วนตัว แต่เท่าที่ผ่านมามีปรากฏว่า เจตคติของผู้ปกครองและนักเรียนต่อการที่จะเรียนต่อให้สูงขึ้นมากกว่า จะออกไปประกอบอาชีพ เช่น ปี 2518 ปรากฏว่า ผู้สำเร็จ ปวช. ร้อยละ 60 จะศึกษาต่อ

แนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาค่านิยมปรีชา เป็นปัญหาที่จะต้องร่วมมือกันหลายหน่วยงานเพื่อสร้างศรัทธา และความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพอิสระให้มากขึ้น

6. ปัญหาจากการประเมินผลเอง เนื่องจากการปฏิบัติงานส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเห็นได้จากการขาดแคลนข้อมูล และการรายงานผลของแผนงาน และโครงการต่าง ๆ ของทุกระดับตั้งแต่หน่วยงานวางแผนกลาง ระดับกระทรวง และระดับท้องถิ่น

แนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาจากการประเมินผลเอง ผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสนใจ และติดตามการปฏิบัติงานแผนและงานโครงการต่าง ๆ ในความรับผิดชอบ ซึ่งควรจะมีคณะบุคคลในแต่ละระดับ คือ ระดับกลาง ระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับท้องถิ่นลงไปร่วมรับผิดชอบการปรับแผนควย และควรมีขั้นตอน

5.2 แนวโน้มของการอาชีวศึกษา

การศึกษาในประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการ และการพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นลำดับ ผู้ไม่รู้หนังสือมีปริมาณลดลง ประชาชนหันมาสนใจในการประกอบอาชีพส่วนตัวมากขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องความยากจนของประชาชนอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทยังประกอบอาชีพการเกษตรเป็นส่วนมาก การประกอบอาชีพกึ่งกลางไม่มีหลักวิชาการ และไม่ได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เท่าไรนัก ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอน รายได้ต่ำ ในปัจจุบันแม้จะมีผู้สำเร็จการศึกษาค้นเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก แต่ยังมีผู้ดำเนินกิจการค้านี้ไม่มากนัก เช่นเดียวกับงานอาชีพค้านอื่น ๆ เช่น ค้านอุตสาหกรรม ค้านคหกรรม และค้านศิลปหัตถกรรม ก็ยังเป็นอาชีพที่ไม่แพร่หลายนัก

ประเทศไทยเรามีสถาบันการศึกษามากมาย มีทั้งมหาวิทยาลัยปึกและมหาวิทยาลัยเปิดกว่าสิบแห่ง มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษาจำนวนมาก มีสถาบันการศึกษาวชิชาชีพทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นของรัฐ และของเอกชน หลายร้อยแห่ง แต่ดูเหมือนว่ายังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีสถาบันการศึกษาจำนวนจำกัด ทุกคนจะพยายามแข่งขันกันสอบเข้ามหาวิทยาลัย และคงเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงกว่าพวกที่สอบแข่งขันไม่ได้ก็จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเปิดต่อไป

สำหรับผู้ที่เข้าศึกษาค้นอาชีวศึกษาในปัจจุบันก็มีเป็นจำนวนมาก เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว แทนที่จะออกไปประกอบอาชีพกลับมีจุดมุ่งหมายในการเรียนต่อให้สูง ๆ ขึ้น มีผู้สำเร็จการศึกษาเป็นส่วนน้อยที่ออกไปประกอบอาชีพตามที่ได้เรียนมา เมื่อพิจารณาแล้วพอสรุปสาเหตุได้ ดังนี้

- 1) จบการศึกษาแล้วไม่มีงานทำ
- 2) เลือกลงเพราะมีงานที่ค่ากว่าความรู้ และให้เงินเดือนต่ำ
- 3) คำนิยมว่าเรียนจบมหาวิทยาลัยแล้วจะมีอนาคตที่ดี

อนันต์ ฤกษ์แก้ว (อนันต์ ฤกษ์แก้ว, 2525 : 64 - 73) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางอาชีวศึกษาในประเทศไทย พอสรุปได้ว่า

การอาชีวศึกษาในประเทศไทยได้พัฒนามากว่า 40 ปีแล้ว แต่เพิ่งได้รับความสนใจ และมีผู้หันมาเรียนมากขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ ทั้งนี้เพราะยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย และเป็นเพราะค่านิยม ที่นักเรียนมุ่งศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย โดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถของเด็กว่าจะเรียนต่อหรือไม่ และจะมีงานทำมากน้อยเพียงใด ทำให้นักเรียนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ไม่มีที่เรียนต่อ และไม่มีงานทำ ในเรื่องนี้กระทรวงศึกษาธิการ น่าจะมีบทบาทในการรับผิดชอบอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา เพื่อให้คนมีความรู้และมีงานทำ การจัดการอาชีวศึกษา นอกจากเป็นหน้าที่ของรัฐแล้ว เอกชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา ที่ต้องจัดให้มีการฝึกหัดงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้มีงานทำ ตรงตามความรู้ ความสามารถที่เรียนมา และให้มีความสอดคล้องประสานกันเป็นอย่างดี ระหว่างโรงเรียนกับโรงงาน เช่นเดียวกับระบบการอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีที่จัดทำกันในประเทศต่าง ๆ ที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น สิงคโปร์ ฮองกง ไต้หวัน เกาหลีใต้ และบราซิล ซึ่งจัดเป็นกลุ่มประเทศ New Industrialized Countries (NIC) ซึ่งมีศักยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านอุตสาหกรรมสูง การที่ประเทศดังกล่าวประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ที่จำเป็นอย่างใดผลิตภัณฑ์ทั้งในด้านการวางแผนนโยบายและการวางแผนงานการให้การศึกษา และการสร้างกำลังคนผู้ชำนาญการ รวมทั้งการสร้างระบบและมาตรฐาน โดยไม่จำกัดว่าการศึกษานั้นจะสังกัดอยู่ในหน่วยงานใด เช่น ในญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ การอาชีวศึกษาขึ้นอยู่กับกระทรวงแรงงาน และในสิงคโปร์การอาชีวศึกษาขึ้นอยู่กับกระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ส่วนในหลายประเทศในยุโรปการฝึกงานอาชีพเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างรัฐ และเอกชน เช่น ในประเทศอังกฤษใช้ระบบ

sandwich courses หรือในประเทศสาธารณรัฐเยอรมันตะวันตก รวมทั้งประเทศ
ในกลุ่ม Komakon countries คือ โปแลนด์ ภูมาเนีย ยูโกสลาเวีย บุลกาเรีย
และอิตาลี รวมทั้งสหภาพโซเวียตเซีย และเยอรมันตะวันออก ใช้ระบบ dual system
คือเรียนในโรงเรียนและปฏิบัติงานในโรงงาน หรือฝึกงานในศูนย์ฝึกควบคู่กันไปเป็น
ส่วนใหญ่ โดยมีคณะกรรมการการศึกษาวิชาชีพ (Vocational Committee)
ซึ่งประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ นายจ้าง และลูกจ้าง ครูและผู้อำนวยการสถาน
(Unions) เป็นผู้กำหนดแนวทางและวิธีการศึกษามีมืออย่างเคร่งครัดทั้งแก่อยู่ในระหว่าง
การเรียนและแม้แต่เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วยังคงได้รับการรับรองจากองค์กร หรือ
สถาบันวิชาชีพนั้น ๆ จึงประกอบอาชีพได้

การที่ประเทศดังกล่าวได้พัฒนาก้าวหน้าไปไกล ทั้งนี้เพราะมีพื้นฐานระบบ
การศึกษาและการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องและประสานสัมพันธ์กันดี ตลอดจนมุ่งในการสร้างคน
ในชาติใหม่คุณภาพสูง การพัฒนาประเทศจึงเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง

ส่วนระบบการอาชีวศึกษาของประเทศไทยจะเห็นได้ว่าเป็นระบบในโรงเรียน
และอยู่ในความรับผิดชอบของหลายกระทรวงทบวงกรม และต่างก็จัดกันไปตามความคิด
และความเห็นชอบของแต่ละฝ่าย จึงทำให้ขาดเอกภาพในการศึกษา และมีช่องว่างใน
ความแตกต่างระหว่างสถาบันการศึกษามาก สถาบันไหนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
ในสังกัดมาก หรือได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรต่างประเทศมาก สถาบันก็ก้าวหน้าไป
ได้เร็ว ส่วนสถาบันใดไม่เป็นที่สนใจหรือไม่อยู่ในสายตาของเจ้าสังกัด ถึงแม้ว่าสถาบันนั้น
จะมีความสำคัญในการให้การศึกษาและผลิตกำลังคน แต่ก็ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริม
เท่าที่ควร จึงทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสถาบันต่อสถาบันและระหว่างคุณภาพของผู้ที่
ศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายและแผนการศึกษาของเรายังไม่ชัดเจน
แน่นอน ถึงแม้ว่าทุกคนตั้งใจที่จะพัฒนาการศึกษาและมีเป้าหมายที่จะสร้างความเจริญ
ก้าวหน้าให้แก่ประเทศไทย แต่ถ้ามองต่างคนต่างทำโดยไม่มีระบบแบบแผนที่มีเอกภาพแล้ว
ผลที่ได้รับก็คงจะเป็นไปในลักษณะที่กระจุกกระจายหรือไม่มีมาตรฐานที่จะยึดเป็นหลักได้

ทำให้เกิดความตื่นปेलื่องและความสูญเปล่านั้นในค่านการศึกษาและในค่านเศรษฐกิจของชาติได้เป็นอย่างมาก เอกชนและสถาบันต่าง ๆ ควรช่วยกันวางแผนทางการอาชีวศึกษาร่วมกันให้งานการศึกษาของชาติได้บรรลุถึงเป้าหมายอันเดียวกัน และพร้อมกัน โดยแบงหน้าทีความรับผิดชอบอย่างมีขอบเขตและสัคส่วนที่ค้และร่วมมือกันทำอย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้การพัฒนาอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีของประเทศไทยจะรุดก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและไม่ค้อยกว่าประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ

การที่จะพัฒนาประเทศไทยได้เป็นผลสำเร็จเราจะต้องสร้างพื้นฐานการอาชีพ โดยสร้างคนใหม่คุณภาพและรู้จักใช้ทรัพยากรของชาติอย่างประหยัคถูกทอง และเหมาะสม และรู้จักนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้พัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีผลผลิตอย่างเต็มที่ และสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ต้องพัฒนาคนใหม่คุณภาพ สร้างคนเพื่อไปสร้างงานและสร้างงานเพื่อสร้างเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่ความเจริญของบ้านเมือง และความสุขของประชากรทุกคน ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ต้องพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตรให้มีผลผลิตเพิ่มและได้ผลอย่างเต็มที่ และพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตร (Agro-industries) ไปพร้อมกัน และในขณะเดียวกันก็จะต้องส่งเสริมการอุตสาหกรรมขนาดคยอม และขนาดกลางภายในประเทศให้เข้มแข็งที่จะดำเนินการรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว เพื่อส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ต่อไป ทั้งนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างคนใหม่ฝีมือเพื่อสร้างงานให้สอดคล้องสัมพันธ์และต่อเนื่องกันทั้งกระบวนการ แนวโน้มของการจัดการอาชีวศึกษา จึงควรเป็นการมุ่งสร้างช่างฝีมือ (Skill) ในสายงานอาชีพต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความคองการของตลาดแรงงาน และเป็นการเตรียมคนเพื่องานอาชีพที่จะเกิดตามมา ความสมคูลย์ของการใช้แรงงานและเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาใช้ให้สอดคล้องประสานสัมพันธ์กันจึงจะทำให้การพัฒนาสัมฤทธิ์ผลได้ตามเป้าหมาย จึงควรได้วางแผนการผลิตนักเรียนอาชีวศึกษาในระดับต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบของความคองการแรงงาน กล่าวคือ ควรเป็นในรูปลักษณะของปีรามิด โดยให้มีระดับช่างฝีมือ (Skills)

เป็นฐานที่มีปริมาณและคุณภาพเป็นจำนวนมาก และลกลิ้นขึ้นไปในระดับช่างเทคนิค (Technicians) และในระดับปรีชา (pro-fessionals) และไม่ควรมุ่งผลิตให้ทุกระดับขึ้นไปเป็นแห่งตรงโดยตลอด ซึ่งจะเป็นผลทำให้เกิดการขาดแคลนช่างฝีมือในระดับ skills และทำให้เกิดการว่างงานในระดับสูงมากขึ้น

การศึกษาระดับประถมศึกษาควรวางพื้นฐานด้านความรู้ทั่วไปมากกว่าวิชาการงาน หรืออาชีพ เพราะเด็กนักเรียนยังเยาว์วัยเกินไปที่จะมีความเข้าใจในเรื่องนี้ แต่ควรได้สร้างทัศนคติในทางที่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำงาน และความรับผิดชอบ ให้เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อเริ่มต้น เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่ดีในการศึกษาขั้นต่อไป

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนักเรียนเริ่มจะมีความเข้าใจและความรับผิดชอบมากขึ้น ดังนั้นการที่จะเริ่มให้มีความสนใจและความสามารถขั้นต้นในการทำงานหรืองานการฝีมือ เช่น Craft works ในลักษณะต่าง ๆ โค้ดไม่ควรที่จะลึกลงไปจนถึงในลักษณะของอาชีพศึกษา ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญที่นักเรียนจะมุ่งไปสู่มหาวิทยาลัยหรือไปสู่วิชาชีพ ควรจะได้กำหนดแนวทางให้ชัดเจนควบคู่กันไปกับความรู้ และความสามารถของแต่ละบุคคล และได้ปูพื้นฐานความรู้ที่จะศึกษาต่อในระดับสูงให้แน่นแฟ้น และมีคุณภาพอย่างจริงจัง ไม่ใช่ในลักษณะที่จัดหลักสูตรไว้อย่างสองฝักสองฝ่ายว่าจะไปศึกษาต่อทางวิชาชีพก็ได้ หรือจะไปศึกษาต่อทางมหาวิทยาลัยก็ได้ ซึ่งในที่สุดจะเข้าในลักษณะจับปลาสองมือและจะไม่ได้คุณภาพทั้งกันใดกันหนึ่ง และจะเป็นผลเสียหายในด้านคุณภาพของการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น การที่เราใช้ระบบการอาชีวศึกษาที่จัดให้นักเรียนได้เริ่มเน้นการเรียนในสายวิชาชีพตั้งแต่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นดังที่ปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ คิดว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องอยู่แล้ว แต่สิ่งที่สำคัญคือ ควรได้เน้นในแง่ของคุณภาพให้มากยิ่งขึ้น และจัดสัดส่วนของผู้ที่จะไปเรียนในระดับสูงชั้นมหาวิทยาลัย และในระดับวิชาชีพชั้นสูง ให้มีอัตราส่วนที่ถี่และสอดคล้องกับความต้องการของงานอาชีพและตลาดแรงงานที่มีอยู่ และมีแนวโน้มว่าจะมีขึ้นต่อไป

ในปัจจุบันการอาชีวศึกษาในประเทศไทยมีความเคลื่อนไหวและได้รับความสนใจยิ่งขึ้น มีผู้หันเข้ามาเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น จึงเป็นจุดเลี้ยวโค้งที่สำคัญจุดหนึ่ง (turning point) ที่นำลองพิจารณาจากกันดูสาเหตุที่ทำให้มีผู้สนใจเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น สาเหตุหนึ่ง คือ การที่ผู้สำเร็จมัธยมศึกษาแล้วไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้ และจะหางานประกอบอาชีพแต่ไม่เคยเรียนวิชาชีพมาก่อน จำเป็นต้องมาเริ่มต้นกันใหม่ปัญหาที่ตามมาประการแรก คือ การเปลี่ยนแนวการศึกษาโดยไม่ตั้งใจมาก่อน อาจทำให้เกิดความไม่สนใจและทำให้ขาดคุณภาพในการศึกษาวิชาชีพได้ ประการที่สอง ระยะเวลาและหลักสูตรการเรียนวิชาชีพนั้น ๆ ได้จัดไว้อย่างเพียงพอเหมาะสม และสอดคล้องกับงานที่มีอยู่หรือไม่ หากไม่เหมาะสมแค่เป็นเพียงการแก้ปัญหาก็เพื่อไหม้ที่เรียนเท่านั้น จะยิ่งเป็นผลเสียหายแก่การศึกษาและเกิดความสูญเปล่าได้มากยิ่งขึ้น

สาเหตุที่สองที่มีผู้สนใจการอาชีวศึกษามากขึ้น เพราะนักเรียนและผู้ปกครองมีความเข้าใจในเรื่องงานอาชีวะมากขึ้น เมื่อเรียนสำเร็จแล้วมีงานทำและสามารถเลี้ยงตัวเองได้และผู้ที่มีความสามารถปานกลางก็สามารถที่จะเรียนออกไปแล้วหางานทำได้ จึงเป็นแนวโน้มอีกประการหนึ่งที่ทำให้มีผู้สนใจเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น

สำหรับผู้จัดการอาชีวศึกษาโดยเฉพาะภายในกระทรวงศึกษาธิการ แต่เริ่มแรก การอาชีวศึกษาได้เติบโตขึ้นในกรมอาชีวศึกษา จนขยายแยกตัวออกไปเป็นสถาบันเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา อีกสถาบันหนึ่งในปี พ.ศ. 2518 และในปัจจุบันมีกรมในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่กำลังดำเนินการสอนเกี่ยวกับอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นอีกถึง 5 กรม คือ สำนักงานการศึกษาเอกชน กรมการฝึกหัดครู กรมสามัญ กรมศิลปากร และกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงกล่าวได้ว่าแนวโน้มของการอาชีวศึกษากำลังถึงจุดเลี้ยว (turning point) ที่น่าสนใจ และนำพิจารณาให้ลึกซึ้งถึงผลเสียและปัญหาที่จะตามมา การที่มีหลายหน่วยงานและหลายสถาบันช่วยกันทำงาน หากได้พัฒนาไปในทางเดียวกันและเป็นงานที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ก็ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างยิ่ง แต่ถ้าเป็นงานที่ต่างคนต่างทำ หรือเป็นงานที่

มุ่งทำเพื่อจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างหนึ่งแค่นี้ไปผูกปัญหาไว้อีกหลายอย่าง หรือเป็นงานที่
ทำไปโดยขาดความพร้อมทั้งด้านครู-อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ และขาดเครื่องมือ
อุปกรณ์การเรียน เพื่อให้วิชาชีพบรรลุเป้าหมายในด้านคุณภาพแล้ว ผลเสียหายที่จะตามมา
จะเป็นผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เป็นอย่างมาก

การอาชีวศึกษา หากได้มีการร่วมมือร่วมแรงกันทำโดยได้พิจารณากันอย่าง
รอบคอบ และกำหนดขอบข่ายของงานและหน้าที่ความรับผิดชอบให้ถูกต้องและเหมาะสม
กับความพร้อมและความสามารถของหน่วยงานและสถาบันนั้น ๆ แล้ว การพัฒนาการศึกษา
ก็น่าจะมีแนวโน้มที่ดีและมีทางที่จะบรรลุเป้าหมายได้ ในทางตรงกันข้ามหากต่างคนต่างทำ
โดยไม่มีนโยบายและแผนงานที่สอดคล้องประสานสัมพันธ์กันแล้ว ผลเสียหายก็จะเกิดขึ้นแก่
การศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมได้มาก เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และ
เรื่องความที่กระทรวงศึกษาธิการควรจะได้พิจารณากำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงาน
เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาให้ชัดเจน และนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องตรงกันทุกฝ่ายอย่าง
เกิดผลดีแก่ส่วนรวม

การขยายขอบข่ายของงานอาชีวศึกษามีความจำเป็นตามปริมาณของประชากร
ที่เพิ่มขึ้น และการขยายตัวของงานอาชีพในสาขาต่าง ๆ จึงควรได้รับการพิจารณาทั้งใน
ด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนสาขาวิชาชีพใหม่ ๆ ที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน
และท้องถิ่น ดังนั้นการสร้างโรงเรียนสอนวิชาชีพขึ้นมาใหม่ หรือการขยายงานวิชาชีพให้
เอกชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการรับนักเรียนเข้าฝึกงาน หรือส่งเสริมผู้ที่ทำงานให้เขา
เรียนวิชาการให้สอดคล้องกับงานที่ทำ เช่นเดียวกับในประเทศที่พัฒนาแล้ว ย่อมจะเป็น
แนวทางที่ดีและควรได้เริ่มต้นจัดทำกัน การที่จะเพิ่มปริมาณนักเรียนและอัตรากำลังเข้าไป
ในโรงเรียนเท่าที่มีอยู่แล้วจะเนื่องจากเหตุผลใดก็ตามเป็นการทำลายคุณภาพของการศึกษา

การสร้างมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพควรจัดให้มีขึ้นและให้ทุกสถาบันได้มี
มาตรฐานการศึกษาใกล้เคียงกันและควรได้สร้างระบบการเรียนการสอน และการทดสอบ
และวัดผลให้เป็นมาตรฐานที่เทียบเคียงกันได้ในทุกสถาบัน นอกจากนี้ควรมีสถาบันวิชาชีพที่
ส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องของมาตรฐานงานอาชีพในอาชีพสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ด้วย

แนวโน้มของการศึกษาของไทยในอนาคต

นายพนม พงษ์ไพบูลย์ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและแนวทางในอนาคตว่า การวางเป้าหมายพัฒนาประเทศให้เป็นนิคมสังคมน่าให้เกิดการบริโภครทรัพยากรของประเทศอย่างคุ้มค่า และรวดเร็ว ทำให้ชนวนชาติและระบบนิเวศวิทยาได้รับความกระทบกระเทือน อีกทั้งในอนาคตโครงสร้างระดับอายุของประชาชนจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยจะมีกลุ่มคนชรามากขึ้น ซึ่งภาระของการเลี้ยงดูของประเทศจะมากขึ้น และคนจะมีวิถีชีวิตแบบเมืองมากขึ้น ดังนั้นทิศทางการจัดการศึกษาในอนาคตจะเน้นจุดใหญ่ ๆ สองประการ คือ

- 1) สร้างตัวผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม
- 2) มีความพร้อมทางด้านความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

สำหรับแนวทางการจัดการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่

- 1) โครงสร้างทางการศึกษาต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง และมีลักษณะเป็นเครือข่ายของการเรียนรู้คือ การศึกษาที่ต่อเนื่องสัมพันธ์ตลอดชีวิต
- 2) สำคัญต้องสอดคล้องกับผู้เรียนในลักษณะบูรณาการ
- 3) ในด้านการบริหารจัดการศึกษาต้องให้สถานศึกษาท้องถิ่นสามารถวินิจฉัย และมีอำนาจในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด เพราะรัฐบาลฝ่ายเดียวไม่มีกำลังเพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้

ในแผนการพัฒนาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) มีแนวทางการจัดการศึกษา ดังนี้

- 1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเน้นคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับวิชาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีให้มากขึ้น เพื่อจะไถ่กว้าทันความเจริญคานต่าง ๆ

- 3) เร่งกระจายโอกาสทางการศึกษาทุกระดับโดยเน้นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง
  - 4) เร่งขยายการศึกษาภาคบังคับให้ถึงขั้นมัธยมต้นเป็นอย่างน้อย
  - 5) จัดระบบการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาในโรงเรียน หรือเจาะจงอายุ โดยเน้นการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต
  - 6) ผลักดันศึกษาตามสาขาที่มีความสอดคล้องกับตลาดแรงงาน
  - 7) ในระดับอุดมศึกษาจะ เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการและประสิทธิภาพที่สามารถสนองตอบตลาดแรงงาน
  - 8) พัฒนาคุณภาพครู-อาจารย์ให้สูงขึ้นกว่าเดิม
  - 9) ส่งเสริมให้สถานศึกษาในภูมิภาคมีอำนาจในการบริหารการศึกษาเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ภูมิภาค
  - 10) ให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในระดับที่สูงกว่าระดับพื้นฐานให้มากขึ้น
  - 11) เร่งพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารและระบบสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อเป็นวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- (จันทน์ย์ พานิชผล, 2532 : 74 - 75)

5.3 การอาชีวศึกษาในต่างประเทศ

วิจิตร บุญขโรกุล (วิจิตร บุญขโรกุล, 2529 : 126 - 151)
ได้กล่าวถึง อาชีวศึกษาของต่างประเทศ อาทิเช่น ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ประเทศที่กล่าวมานี้มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม การอาชีวศึกษาทางช่างอุตสาหกรรมจึงมีความสำคัญอย่างสูงต่อการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสังคม ในที่นี้จะขอสรุประบบอาชีวศึกษาทางช่างอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

การอาชีวศึกษาในประเทศญี่ปุ่น

โรงเรียนอาชีวศึกษาได้เกิดขึ้นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ ในปี พ.ศ. 2488 มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตนักศึกษากิจการช่างให้ไปซ่อมแซมความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสงคราม ในระบบโรงเรียนอุตสาหกรรมสมัยนั้นได้แบ่งการเรียนในระดับอาชีวศึกษาออกเป็น 5 ปี โดยการรับเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับแล้วมาเรียนต่ออีก 5 ปี

ในปี พ.ศ. 2490 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการศึกษาใหม่ โดยรับเด็กที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับในขณะนั้น แล้วเรียนต่ออีก 3 ปี

ในปี พ.ศ. 2494 ประเทศญี่ปุ่นมีความจำเป็นทั้งด้านฟืนฟู เพิ่มผลผลิตทางด้านอาหาร ถ่านหินและอุตสาหกรรมเหล็กกล้าได้วางแผนการพัฒนาอาชีวศึกษา ดังนี้

แผนพัฒนาอาชีวศึกษา

1. เพิ่มเครื่องมือและอุปกรณ์ช่วยการศึกษาอาชีวศึกษาให้มากขึ้น (เช่น อาคาร, โรงฝึกงาน, เครื่องจักร, เครื่องมือ)
2. พยายามเชื่อมโยง การฝึกงานทั้งระดับ ม.ศ.ต้น ให้สอดคล้องกับ ม.ศ.ปลาย

3. ให้มีการแนะแนวทางด้านอาชีพ ให้แก่ นส.ที่จบ ม.ศ.ต้น เพื่อเข้าศึกษาในระดับอาชีวศึกษา

4. การเพิ่มเครื่องมือเครื่องมือ สำหรับการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาของอุตสาหกรรม และความต้องการของท้องถิ่น

5. ให้ทำการขยายและค้นคว้าเพิ่มเติม และปรับปรุงคุณภาพของครูทางด้านอาชีวศึกษา

นโยบายของรัฐบาลที่มีต่ออาชีวศึกษา

1. บรรจุแผนพัฒนาการอาชีวศึกษาเข้าไปในนโยบายหลักของรัฐบาล
2. มีการปรับปรุงหลักสูตรทั้งหมดของการศึกษาของชาติ
3. ให้การช่วยเหลือ ทางด้านเครื่องมือและเครื่องจักร
4. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างการศึกษา กับองค์การอุตสาหกรรม

การแบ่งสาขาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. สายสามัญ
2. การเกษตร
3. การประมง
4. คหกรรม
5. พาณิชย
6. อุตสาหกรรม

การอาชีวศึกษาค้นอุตสาหกรรม ได้แบ่งออกเป็น

1. ทางเครื่องกล
2. ทางเครื่องยนต์
3. ทางอิเล็กทรอนิกส์
4. ทางไฟฟ้า

5. ทางท่อเรือ
6. ทางคอมพิวเตอร์
7. ทางเคมีอุตสาหกรรม
8. ทางโยธา
9. ทางสถาปัตยกรรม
10. ทางโลหะ
11. ทางการทอผ้า
12. ทางการत्मแต่งภายใน
13. ทางคานการพิมพ์
14. ทางคานเครื่องกระเบื้อง
15. ทางคานการบิน
16. การออกแบบอุตสาหกรรม

การศึกษาระดับอาชีวศึกษา (ปวช.) แบ่งการศึกษากออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ

- วิชาทั่วไป ต้องเรียนทั้งหมด 42 หน่วยกิต
- วิชาชีพ ต้องเรียนทั้งหมด 35 หน่วยกิต

วิชาชีพ ยังแบ่งออกเป็นหลายแผนก เช่น แผนกเครื่องกล แผนกไฟฟ้า
แผนกอิเล็กทรอนิกส์ แผนกเคมี ฯลฯ